

347-352.
anon levő

I. évfolyam.
2. szám. ♣

AZ AMATŐR

1904 ♣
október 15.

MŰVÉSZI FÉNYKÉPEZÉSI
FOLYÓIRAT

ABUDAPESTI
PHOTO CLUB HIVATALOS
KÖZLÖNYE

SZERKESZTI
KOHLMAN ARTÚR DR.

SZERKESZTŐSÉG
BUDAPEST, VII., KIRÁLY-U. 89.

KIADÓHIVATAL
V. KER., HONVÉD-UTCZA 10.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
EGÉSZ ÉVRE 14.— KOR.
FÉL " 7.—
NEGYED " 3.50 "

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1.-ÉN ÉS
15.-ÉN. □ EGYES SZÁM ÁRA 60 FILLÉR

TARTALOM:

Előfizetési felhívás. — *Tóth Béla*: Páris almája. — *Halasi Andor*: Művészet-e a fotografálás? — *Schmidt W.*: A praktikus előhívás alapelemei. — *Sydney Carton*: Világhírű fotografusok. — *Kohlman Artúr dr.*: Művészi fotográfia. — —n —r: Holdviláglatású képek. — *B. O.*: Az amerikai foto-szeczesszió. — A gumminyomásról. — Fényképezési eljárások. — Hazai krónika. — Külföldi krónika. — Szerkesztői üzenetek. — Irodalom. — Adás — Vétel — Csere. — Hirdetések.

KÉPEINK:

A címlapot festette: *Cserna Rezső*. — A belső fejléczet rajzolta: *Lakatos Artúr*. — Műmellékletünk: *Tóth Béla*: Szerencseny javasasszonyok. — *Müller A. Bertalan*: Merengés. — *Feledi Dezső*: Dunaparti részlet. — *Horváth Dezső*: Rügyező fák. — *Madarasi Beck Ilona*: Nilusi részlet. — *Madarasi Beck Ilona*: Király-sírok Luksor. — *Fred. Hollyer, London*: «Miss de Silva». — *Herbert v. Herkommer, Bushey*: «Édes apám». — *Haranghy György*: Viharos éjszaka. — *Kohlman Artúr dr.*: Tanulmányfej.

Lapunk mai számához **postautalvány van mellékelve. Kérjük mindazokat, kik lapunk eddigi számát megtartották, hogy az előfizetési pénzt beküldeni sziveskedjenek.**

Előfizetési felhívás.

«Az Amatőr» az első művészi fényképezési *illusztrált* magyar folyóirat. «Az Amatőr»-nek minden száma legnevesebb amatőrjeink és íróink cikkeit és fényképfelvételeit hozza. «Az Amatőr» minden érdekesebb fényképezési eljárással szakszerűen és élvezetes formában ismerteti meg olvasóit. «Az Amatőr» kezdőknek ép úgy szolgál tanácsosul és útmutatással, mint a művészfotografusnak. «Az Amatőr» hírt ad az összes hazai és külföldi felfedezésekről és kísérletekről s minden, a fotografálás terén elért újabb eredményről. «Az Amatőr» közli az összes hazai és külföldi egyesületekre, valamint az azok által rendezett kiállításokra vonatkozó érdekesebb híreket. «Az Amatőr» kiad minden, a lapnak beküldött jó és szakszerű cikket és képet, a mely a fotografálás iránt érdeklődőnek tanulságul szolgál.

«Az Amatőr» minden számában a **szöveg között elsőrangú illusztrációk foglalnak helyet.**

«Az Amatőr» minden száma egy, esetleg több műmelléklettel jelenik meg.

«Az Amatőr» minden évben egy, esetleg több versenyt rendez és az előfizetői által beküldött képek közül a legjobbakat díjakkal tünteti ki.

«Az Amatőr» az előfizetők részéről beküldött képekből évente egy, esetleg több kiállítást rendez.

«Az Amatőr» előfizetői részére *Adás-vételcsere* címmel oly külön rovatot nyit, melyben azok fényképezőgépek és felszerelések vétele, eladására vagy felvételek becserélésére vonatkozó ajánlataikat, illetve értesítéseiket közzé tehetik.

«Az Amatőr» szerkesztői üzeneteiben felvilágosítást ad minden hozzá intézett, a fényképezésre vonatkozó kérdésben.

A ki tehát a fotografálás elemeivel meg akar ismerkedni; a ki maga is szép fényképeket akar készíteni; a ki a művészi fényképezés fokára akar emelkedni; a ki a magyar és külföldi fényképezők műveit meg akarja ismerni: az fizessen elő «Az Amatőr» művészi fényképezési folyóiratra.

«Az Amatőr» kéthetenként jelenik meg.

„Az Amatőr“ szerkesztősége.

«Az Amatőr» előfizetési ára:

egész évre... .. 14.— K
fél évre 7.— «
negyed évre 3.50 «
egyes szám —.60 «

„Az Amatőr“ kiadóhivatala.

csév

Páris almája.

Irta: Tóth Béla.

Kairótól Tangerig, Tuniszban láttam a leg-rútabb szerecseny asszonyokat. Nem tudom, micsoda törzsből valók. Csak azt tudom, hogy mind kicsiny, vézna és rettenetesen nagyfejű. S ez a fej valóságos bivalyfej. A bőre meg fényes fekete lakk.

Egy májusi reggel a tunisi vásárcsarnokba mentem. A kapu alatt három ilyen szerecseny kofa kuporgott; előttük pálmagyékény-kosarakban és réztálakban gyümölcs meg gyógyító füvek. Vastag torokhangon kiabáltak rám, hogy vegyek tőlük valamit; én *khaváge* vagyis kalmár; mert az arab Afrikában minden idegen kalmár. Nyujtották felém az almát, s én, új Páris, választhatam volna. De nekem csak azon járt az eszem, hogy ezeket a szépségeket — mind a hármat — elrabolhassam egy filmen.

Mint fényképész ez úttal először jártam Tuniszban. Hát minden rossz sejtelem nélkül pattantottam fel gépem födelét. De alig villantak elő az objektív réz és aczél alkatrészei, olyan jelenet következett, a melyet aligha látott valaki a legutolsó Gellért-hegyi boszorkánygyűlés szétriasztása óta. A három szépség rettenetes rikácsolással védekezett az üveg-ágyú ellen. Arczukra rántották a rongyában is festői leplet; kettő elszaladt — felborult minden kosár és tál, gurult az alma — a harmadik meg a földre borult, s úgy sivalkodott, hogy ne essék meg rajta ez a szégyen. Én meg azon vettem észre magamat, hogy vagy harmincz turbános, szakálas fej vesz körül és kiabál rám; alkalmasint azt adván értésemre, hogy a mit cselekedni akartam, illetlen és tilalmas dolog.

Minden hadi tudomány szerint legtanácsosabb volt a leszerelés és a gyors *Flankenbewegung* a csarnok belsejébe. Mellékes, hogy ott már békésebb világ volt; sőt a virággal, gyümölcscsel megterhelt kis szamarakat hajtó berber ficzkók, ezek a pompás kölykek, majd lehúztak, hogy csak vegyem le őket; tehát pózoltak, s rossz is lett minden kép. Olyan, mint az ötvenes évekbeli német fametszetek.

Fél óra múlva, kimenet, azt láttam messziről, hogy három gráciám megint mit sem sejtve kínálja az almát. A vadász és a tolvaj vegyes érzelmei vannak ilyenkor az emberben. Mily gyönyörű az a rút csoport — most és így! Hogy milyen lesz tizenöt másodperc múlva, míg — tíz méter távolság és nyolczas diaphragma kell — labdanyomásig jutok... Ki tudja a budapesti sötét szobáig! S míg oda jutottam, vagy két hónapra keresztül nem egyszer töprengtem rajta szárazon és vizen. Nem bánom a többi kétszázharminczkilencz képet. A tangeri vad virág, Sevilla, bikaviadalok, az Alhambra ám segítsenek a használhatatlanná vált filmek értékesítésének nagy problémáját tisztázni; csak az én három szerecseny boszorkányom képéből legyen valami. Mert azt szerettem hosszú kóborlásomban legjobban.

Hát csak ilyen lett.

* * *

Amit előre oly nagy örömmel jeleztünk és ígértünk olvasóinknak, ime már lapunk második számánál valóra vált: Tóth Béla, a magyar elbeszélő költészet büszkesége, a maga nemében páratlanul álló polyhistor, az «Esti Levelek» országos híró írója: munkatársa «Az Amatőr»-nek. Tuniszi felvételét *műmelléklet* gyanánt kapja az olvasó s azt hisszük, a kép elég ékesszólóan beszél róla, hogy Tóth Béla nemcsak irodalmunknak, de az amatőröknek is büszkeségére válik. Amit az író a «Pesti Hírlap» mult vasárnapi számában a «Fényképek»-ről írt tárczájában — mint követelményt — felállított, annak az *amatőr* becsületesen meg is felel, viszont éppen ez a kép a legfényesebb bizonyítéka annak, hogy amit az író írt, az betűről-betűre igaz, mert hiszen az író saját receptje szerint készült kép *művészi* a szónak legnemesebb értelmében. Azzal a kívánsággal adjuk át a Tóth Béla cikket és képét a magyar közönségnek: vajha a nagynevű bajtárs szövetsége fokozott munkára ihletné a magyar amatőröket!

Művészet-e a fotografálás?

Irta: Halasi Andor.

Szándékosan tettem kérdőjelet cikkem élére, éppen arról akarván néhány szót szólni, mennyi jogosultsága van az immár általánossá vált kitételnek: a fotografálás művészete.

E kifejezés által képviselt felfogás természetes következménye annak, hogy a fotografálás és a síkban dolgozó képzőművészet az utóbbi időben rohamosan közeledtek egymáshoz. Nemcsak a fotografálás lett művészibb, hanem a művészet is közelebb jött bizonyos

vonatkozásban a fejlettebb fotografáláshoz egyik irányában: a naturalisztikus művészetben. A természettudományi gondolkodás elterjedésével s a társadalmi problémák kiélesedésével keletre a művészetek minden ágában ez az irány, amely a maga körül nyüzsgő életből, a természetből kikapott jeleneteket minden csonkítás és hozzáadás nélkül úgy iparkodott visszaadni, a hogy azokat maga előtt látta. Dokumentumokat, tényeket akartak nyújtani a művészi termékekben, visszaparancsolva a vágyakban duskálódó fantázia követelőzéseit. Egy-egy az életből vett jelenet hű bemutatásában ott voltak a vásznon a társadalmi problémák

épp úgy, ahogy az irodalom nyíltan bevallott céljául tűzte ki: felvételeket készíteni az élet eseményeiről az élet számára. Természeti hűség — ez volt a jelszó.

Régebben — a mikor fotografálásnak még híre sem volt — a rokoko mesterkelt korszakát követő reakcióképen lépett fel hasonló irány, mely az egyszerűséget kereste, a rideg vonalakat s a fantázia merészségével együtt a színeket is száműzte a rajz egyeduralma érdekében. Erős átmenetként a francia forradalom nyomán keletkező pénzarisztokrácia kialakulásával érvényesült egy hasonlóan erős, élethűséget hangoztató irány, a mikor a művészek a művészi önczélakat meg nem értő vagyonos polgári osztály szá-

mára voltak kénytelenek dolgozni, a mikor a képeken nem a művészi, hanem más célokat kerestek, tanítást, anekdotát, a történeti képeken történeti hűséget, tényeket, tanulságokat s még a genre-képeken sem az előadás módja, hanem tárgyának érdekessége hatott.

Ez a törekvés természetesen a kidolgozásban is érvényesült. Ebben is a természeti hűséget, az egyszerűséget keresték.

Honnan van mégis, hogy az ilyen célokkal dolgozó áramlat nem a fotografálást helyezte a művészet legnagyobb magaslatára?

Merengés.

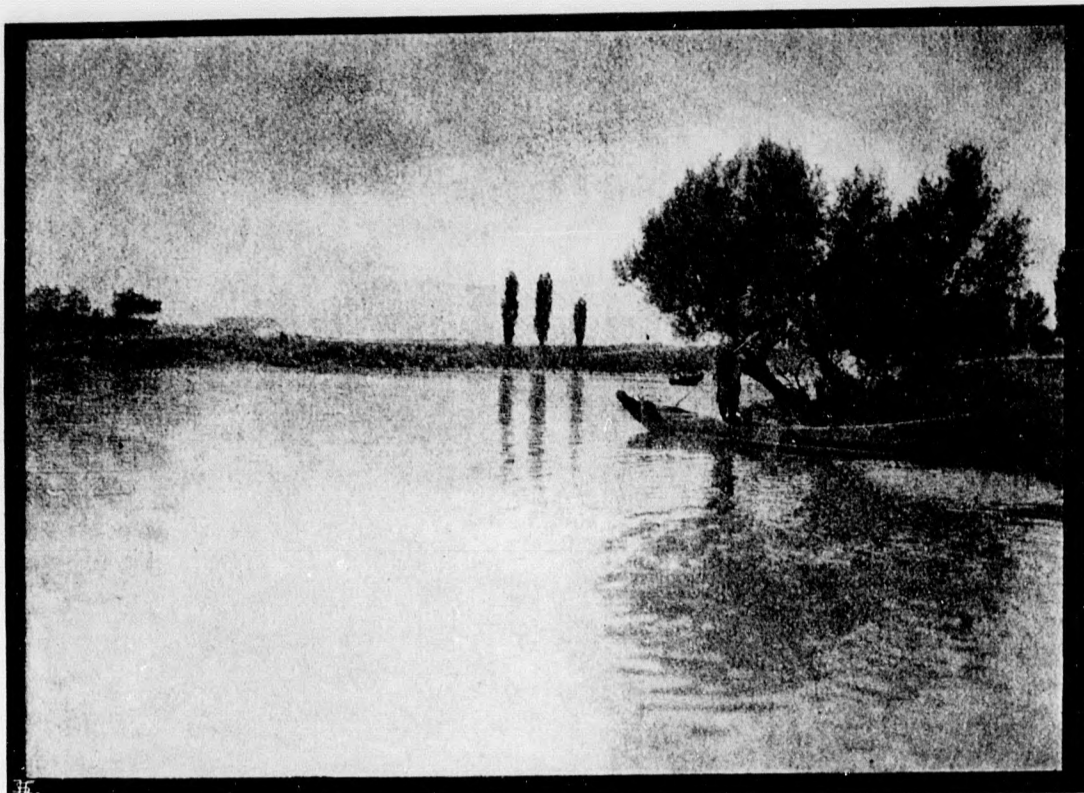
Müller A. Bertalan.

Mert még a művészet eme iránya is inkább csak a tárgyában közeledett a fotografálás felé, abban, hogy került a szárnyaló compositiókat, az eszményítést, keresetlenül vette az életből és a természetből az önkényt kínálkozó témákat. Mert — bármily paradoxonnak tessenek is — a kidolgozást tekintve, a művész képe jóval közelebb állt a természethez, mint a fotografusé.

Az emberi szem ugyanis másként látja a dolgokat, mint a fotografáló masina lencséje. Az egyes tárgyak nem azt az összbenyomást keltik bennünk, a mit formai és színbeli elemeik elszigetelt benyomás-summája tenne bennünk, a távolság is módosítja az emberi szemre sajátia-

gosan tett hatást. Azután ott vannak a fényváltozatok. Helmholtz, a híres fizikus fedezte fel azokat a festészeti szempontból óriási fonos behatásokat, a melyekkel a különböző fényárnyalatok különbözőképen módosítják a tárgyak felszínének képeit; az ő optikai kutatásainak nyomában indul meg az impressionisták lázas tevékenysége, a kik a színhatások megfigyelései közepette azután egészen elhanyagolták a rajzot s a kiknek elveit a keverés nélkül dolgozó pointilléurök valósították legszűlső előadási modorban.

Már pedig bennünket művészileg azok a benyomások érdekelnek, a melyeket az emberre tesznek a dolgok. A vásznon, fán, papiroson úgy kell a színeket, illetve vonalakat egymás

Dunaparti részlet.

Feledi Dezső.

mellé helyezni, hogy azok összehatása azt a benyomást keltse, a mit ugyanolyan tárgy a szabad természetben tenne ránk. Erre a fotográfia nem képes, mert a felvételnél nem ember nézi s nem ember adja vissza a tárgyakat, hanem a gép. Ezért nincs a rendes fényképen levegő sem, nincs rajta fény. A fotográfus eljárása legnagyobb részben mechanikus, alig engedve egyebet a kép készítőjének, mint a kezelés ügyességét.

Hogy azonban technikai fogásokkal főbbekévé túl lehet tenni ezen a megkötöttségen, azt az eddigi eredmények is bizonyítják, a melyek még nagy fejlődésre nyújtanak kilátást. Mint legnagyobb szerű haladást, a tonusos színes fotográfia tökéletesítését kell szorgalmazniok a célért lelkesülő amatőröknek. Ez úton mindenesetre nagyobb természeti valószínűséget sikerül majd a képeknek nyújtani.

A mennyire meg vannak kötve — legalább egyelőre — a fotografálók a kidolgozás művészi problémáiban, annyival inkább közelébe férközhetnek a művészetnek az ő voltaképeni, magasabb feladataikban.

A művész feladata megfigyelni s átérezni a természetet, az életet s annak mondanivalóit formába öntve, másokkal közölni; feladata megmutatni a dolgok sajátosságait, érdekességeit, szépségeit, mélységeit. Ebben a feladatában a művészetnek sokat produkálhat a finomult fotografálás is.

A mi a művésznél a képzelő erő s a tárgy megtervelése, azt a fotografusnál az izlés és

ítelő erő pótolhatja. Neki a tárgy megválasztásában kell minden tehetségét kifejtene; már a visszaadandó objektumnak olyannak kell lennie, hogy ne csak specifikusan magáért beszéljen, hanem bizonyos általánosan kifejező erőre emelkedjék; helyette a természet alkot, de neki fel kell kutatni a maga izlésével azokat a részleteket, a melyek minden mozzanataikban sokkal kifejezőbbek, a maguk kerekdedségükben harmonikusabbak, mint a természet többi szerteszórt, egyoldalú vonásokban szegénykedő részletei; azokat a részleteket, a melyek láttára az ember önkénytelenül így szokott felkiáltani: mintha csak festve volna!

Ez az itelő erő nem kevésbé fontos eleme a művészi munka produkálásának, mint a képzelőerő. Sőt Kant szerint, ha a kettő között választani kellene, inkább a képzelő erőt kell feláldozni a művészet szép volta érdekében. Ez az itelőerő segítheti művészi képek tárgyaihoz az amatőrt. Ebben van a legnagyobb ereje. Figuralis képeknél plane tervelő, alkotó fantáziát is érvényesíthet a modell beállításánál, a miben egész a stilizálásig mehet.

Az önmagukban művészi tárgyat kínáló részletek ritkaságát, hogy mindig művészi maradjon, technikai fogásokkal kell ismét ellen-súlyoznia az amatőrnek, a miben a művészi szempont vezetésére kell magát bízni.

A festőművész, a mikor tájat fest, szintén keresi az alkalmas részleteket magában a természetben. Csakhogy ő nem ad mindent vissza,

347-352.

ammon levő

1904. október 15.

AZ AMATŐR

5

csak azt, a mit a jellemzés megkíván, a mit az ő egységesebb, egyénibb, a központosított hangulata által csomóba fogott figyelme benne lát. A ki le akarja másolni azt a természeti részletet, az csak a kezével fotografál s az a fotografus, a ki válogatás nélkül vesz fel egy tájat, illetve a felvett képen semmit sem akar tökéletesíteni, olyan, mint egy üres fecsegő, a ki töviről hegyire akar elbeszélni mindent, a mi történt s a végén még sem tudjuk, hogy mi történt. Nagy hátrányára van itt ismét az amatőrnek a lencse tökéletessége, a mely minden legkisebbet meglát és visszaad, de ezen a kifejező és harmonikus tárgy izléses megválasztásán kívül különböző fogásokkal segíthet, a milyen pl. a tolakodóbb részek halványabb előhívása, a tusirozás stb. Fokozottabb szükség van erre a művészi arc képek készítésében. Míg a művész megfigyeli, tanulmányozza az arczon azokat a vonásokat, a melyek legjobban visszaadják az illető állandó karakter-vonásait, addig az amatőrnek nemcsak ezeket kell megfigyelnie, hanem azt is, hogy hogyan kap ő jellemző vonásokat az arcznak a lemez síkjára való

fizikai vetítése útján. A kidolgozásban pedig hasonlóan éles ítélőerővel kell igénybevennie a kiemelésre és halványításra rendelkezésre álló módokat. És itt is nagyszabású szerepe jut a tonusnak, a színezésnek. Ha ezekben majd nagyobb sikereket érünk el, ez által óriási tér fog nyílani a művészi tehetségű amatőröknek, hogy a minuciózusan természetes tárgyak felvételeiből művészin jellemzett képeket állítsanak elő.

Izlés és ítélő erő — ez a két tulajdon emeli tehát művészi magaslatra az amatőrt, a mihez, különösen figurális képeknél, még alkotó fantáziát is van alkalmá ragyogtatni. Ezeket a tehetségeket kell magában fejlesztenie, a legalapabbban kell ismernie s lehetőleg fejlesztenie a rendelkezésére álló összes technikai fogásokat s akkor valóban művészi feladatokat teljesíthet. Ha ki tudja érezni, vissza is adhatja korának érzéseit, hangulatait, képeiben lehet világos, realis, avagy misztikus és szimbolikus, kedélyes vagy borús hangulatú, szóval haladhat korának érzelmi hullámaival s azokat felfogva és képviselve, saját egyéniségét viheti bele képeibe.

Rügyező fák.

Horváth Dezső.

A praktikus előhívás alapelemei.

Irta: Schmidt W. (Lübeck.)

II.

Túlságos megvilágítás esetén, a felületre való hatásnak lassan kell történnie, hogy a folyadék a lemez zselatinrétegébe kellőképpen behatolhasson. Ezen célzt leg-többször az által érjük el, hogy telített (koncentrált) előhívót használunk, a mely lehetőleg gyorsan — és erősebb hatást gyakorolva — hatol a zselatinréteg belsejébe. Ez aztán az abban levő megvilágított ezüstvegyületet gyorsabban redukálja, mintsem a megfeketedés a lemez felületén bekövetkezik. Minthogy tehát a lemez mélyebb rétegeit használhatóvá tenni óhajtjuk, ezért e hatás főleg az előhívó oldat-

nak erőteljességétől függ. Ez által elérjük azt, hogy a behatoló előhívási anyagok, melyek a túlhimbalása daczára sem pótolhatók könnyen, a lemez mélyebb rétegeiben friss, hatásosabb oldatokkal lehetőleg nagy mennyiségű megvilágított ezüstvegyületet redukálnak. Az illető előhívási anyagoknak tehát nem szabad a legfelsőbb rétegekben elhasználtatniok. Ez okoknál fogva bizonyára úgy fogjuk előhívónkat összeállítani, hogy az redukáló anyagokban lehetőleg gazdag, ellenben alkáliák tekintetében szegény legyen. De még az ekként módosított előhívó is nem mindig fogná a kívánt eredményt adni, ha egyúttal a többi befolyással bíró tényezőkkel nem számolunk.

Főleg a túlságos megvilágításnál lényeges, hogy a kiválasztott (redukált) ezüstnek mennyiségét oly kevésre, a mint az csak lehetséges, lefokozzuk. Erre első sorban valamely lassító szer alkalmas és pedig lehetőleg az előhívó oldat hőmérsékletének egyidejű csökkentésével. Ezen két tényező által elérjük azt, hogy míg a kevésbé erősen megvilágított ezüst egyáltalán nem válik ki, nem redukáltatik, addig a nagyobb mértékben megvilágított helyekre az előhívó aránylag erő-

Nilusi részlet.

Madarasi Beck Ilona.

teljesebben hat. Mint utolsó láncszem ezen eszközök sorában, az előhívó oldat töménysége jó tekintetbe. Ennek — tekintettel a többi tényezőre — nagy mértékben töménynek kell lennie, ha az előhívó hatóerejét, energiáját fokozni akarjuk.

Gyenge megvilágításnál (ú. n. alexpositionál) akként állítandó össze az előhívó oldat, hogy a túlvilágításon (ú. n. túlexpositionál) ellentétes hatás éressék el. Így pl. kevés redukáló anyagot és sok alkáliát kell vennünk.

Mindenesetre ajánlatosnak tartjuk az ekként összeállított előhívó hatásának rö-

vid összefoglalását, mert ez az előzőekben mondottnak kellő megvilágítására szolgál és szükséges.

A kevésbé megvilágított lemez normális előhívóban fejlesztve túlságos ellentétekben gazdag, ú. n. «kemény» negatívot ad. És pedig azért, mert míg a félárnyékokban, melyek igen kevés fényhatásban részesültek, a részletek még elő sem jöttek, addig a lemez erősen megvilágított részein már túlságos nagy mértékű erőteljesség, ú. n. túlhívás állott be.

Ennélfogva arra kell törekednünk, hogy a lemez mélyebb rétegeiben az előhívást késleltessük, míg ellenben a lemez felületén siettessük. Ez esetben nem annyira az előhívó erőteljessége, mint inkább gyorsasága határoz. Ezt pedig elérhetjük alkáliáknak bőven való hozzáadásával és csekély mennyiségű redukáló anyag alkalmazásával. Az előhívó erejének ez által elért lefokozása következtében a mélyebben behatoló előhívási anyagok — már a felületen elvesztvén redukáló képességüket — erőteljes hatásukat elvesztik. E hatást sok esetben még azzal is fokozhatjuk, hogy a lemezt előhívás előtt néhány perczig vízben áztatjuk. Ez által a mélyebben

347-352.

anon levő

1904. október 15.

AZ AMATŐR

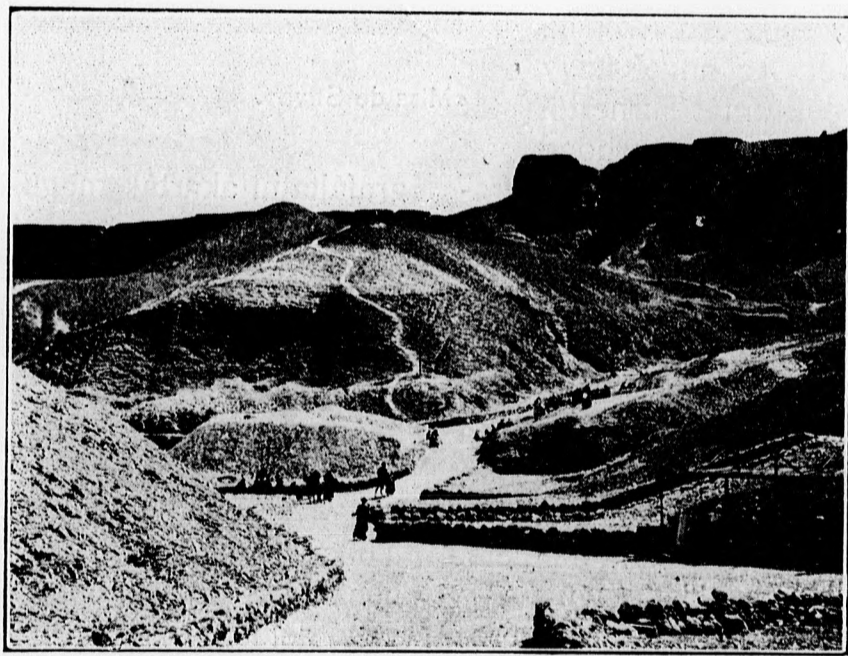
7

fekvő rétegek teleisszák magukat vízzel, mi egyrészt az előhívó anyag mélyebb behatását zárja ki, másrészt a netán mégis beható hívónak hatását a további — a lemezzéteg belsejében végbe-menő — hígítás még csökkenti.

Mégis igen gyakran nem alkalmazható ezen eljárási módszer, mert elég gyakran nincs már az előhívást megelőzőleg tudomásunk a lemez gyenge megvilágításáról (alexpositióról). Ily esetekben a hasonló hatást az által igyekezünk elérni, hogy magát az előhívó oldatot vízzel hígítjuk. Ez által azonban a hívó erőteljessége mellett annak gyorsasága is csökken. Hogy ezt ismét fokozzuk, az utolsó eszközhöz: az előhívó hőmérsékletének felemeléséhez fordulunk.

Ezen fejtegetésekből látszik, hogy mennyire fontos az előhívó erejének változtathatására az, ha ketté választott folyadékokból állítjuk össze.

Ámbátor általában meglehetősen bizonyosak vagyunk némi gyakorlat után abban, hogy lemezzünket röviden, vagy hosszan világítottuk-e meg, mégis vannak esetek, midőn előzetes kísérlet útján vagyunk kénytelenek a megvilágítás módjáról bizonyosságot szerezni. A gyakorlatban főleg a következő eljárás gyakori. A lemezt először egy már többszörösen használt előhívóba tesszük. Ha már most az első részletek gyorsan előjönnek, akkor okvetetlenül túlexpositióval állunk szemben. Ez esetben a lemezt okvetetlenül egy a fenti ábra szerinti hívóba kell tennünk. A másik két esetben a lemez előhívása ezen használt hívóban befejezhető, hacsak nem akarjuk — a túl hosszú előhívási időből alexpositióra következtetvén — az ennek megfelelő előhívót használni.

Király-sirok Luksor.

Madarasi Beck Ilona.

Világhírű fotografusok.

Irta: Sydney Carton.

Ruskin érdeme, hogy a modern angol házában alig találunk egy tárgyat is, a mi nem művészi szép. Ő, a ki egy olyan művészi generációt nevelt, mint Rossetti, Hunt, Millais, Brown, a kiket Morris, Burne-Jones, Lighton követett, reformálta a brit ízlést. Különösen Morris és utóbb Crane a háztartás minden aprólékos holmijának formáját nemesítették meg. A bútor, az edény, a szőnyeg, a falkárpit, a szövetek sok száz faja lassan-lassan átalakult az ő kezök alatt. A formátlan, nehéz és izlételen «early Victorian»-stílus, mint a hernyóból a lepke, átvedlett bájossá, színessé, a formák kecsesek lettek.

Mikor java erejével dolgozott az apostol, akkor ösmerkedett meg Frederick Hollyerrel, egy zseniális, nagy talentumú művész emberrel. Sokat utaztak együtt. Egymást oktatva, egymástól tanulva...

Hollyer otthagya az ezer színben csillogó, pompázó palettát és Ruskin ösztökélésére a sötét kamara művésze lett. Ma az egész világ ösmeri a nevét. Az angol nagy mestereknek minden produktumát Turnertől kezdve — át a preraphaelista Brotherhood képein — egész a legmodernebbekig, ő fotografálta. A londoni National Gallery, a hágai képtár, az összes Velasquezek, Van Dyckok, Rembrandtok, Holbeinok az ő reprodukálásában mentek világgá.

Évekig laktam az ősz mester Pembroke Squeri műtermének szomszédságában s mint a család jó barátja, majdnem minden nap átjártam hozzájuk. Így megfigyelhettem minden munkásságában. Mert az öreg úrnak a munka az élete. Két fiát a szépnak nevelte s azokkal együtt dolgozik. És nem az a büszkesége, az a fényes reproduktív galléria, a melyet fentebb említettem, a mely ösmert nevet és nagy vagyont hozott neki, hanem az a képsorozat, a melyet a maga gyönyörűségére fotografált és gyűjtött össze hatalmas foliókban. Egy-egy szál virág, virágba borult tavaszi fákról tett csodás studiumok, a háborgó és nyugodalmatlan tenger ezer képe, interiőr tanulmányok, melyeket az öreg úr nem kimélve magát, gyalog barangolva be Walest, Skócziát, gyűjtött össze. Nagybecsű, igazi művészi munkák ezek.

Hát még a portréi! Tudok milliomos dámákat, ünnepelt «society beauty»-kat, a kiket ugyan csak aprópénzzel fizetett ki a mester, mikor foto-

«Miss de Silva».

Fred. Hollyer, London.

grafáltatni akarták magukat. A tuczat szép arczót nem érdekli. Egyebet keres a fejben. Swinburne, Beardsley, Shaw, Carlisle, Irving, Hunt, Crane, Morris képei csodálatosak karakterben és felfogásban. Különösen van egy híres felvétele Ruskinról, a melynél érdekesebb, szebb és nemesebb arczkép még nem került ki művész kezéből. Modeljeit heteken át figyeli, míg megkap egy olyan momentumot, a mely igazán jellemző. Tudom magamról, már vagy két hónapja megbeszéltük, hogy ülök neki, a kép még sem készült. Egy délután nálam voltak teán. Alkonyodott. Nagy ablakom előtt ültem, a mely be van vonva sűrű fehér muslinnal, egy régi faragott tölgyfaládán, háttal a világosságnak és olvastam. «It is the right thing» — mondá a mester és pár nap múlva megkaptam a képet. Matt papíron, elmosódó szürke háttéren a fejem sötétebb silhuettje. Nem látszott azon se szem, se orr, se száj és mégis egész karakterben én voltam az. Bátran odatehetem Lenbach-, Mann-, Sargent-, Rodin-portréim közé.

Herkommer, a busheyi művészkolonia és iskola feje is nagy fontosságot tulajdonított a reprodukáló művészet ezen fájának. Mert a grafikus művészetek mellett a fotografálás is előkelő

helyet foglal el iskolájában. Többnyire tájkép-, állat- és arczkép-felvételeket csinálnak. És tanítványaiból nem egy — különösen a hölgyek közül — Londonban, Párisban műtermet nyitott s képeiknek a Royal Académia és Grosvenor Gallery ép úgy helyet ad, mint a mezzotintok- és litografiáknak.

Az angol művészvilág színe-java fotografál: East, Lavery, Du Nevern, Onslowford, Hankey, Hassal, Beaugwin mind-mind. És studiumukat felhasználják és nem csinálnak abból titkot, mint Lenbach, a ki egyszer Lady Curzonról csinált felvételét mutatva, így kiáltott fel: «ez, ez az, mit mi nem tudunk megcsinálni, *ép abban a pillanatban* rögzíteni meg az arcot, a mikor mindent kifejez, a lelket, a mikor olyatén nyílik ki, mint egy csudálatos virág...»

Budapest, október havában.

«Édes apám.» — Herbert v. Herkommer, Bushey.

Művészi fotografia.

Irta: Kohlman Artúr dr.

A külföldön már általánosan el van ismerve, hogy a fotografálás terén is lehet művészt produkálni, nálunk, sajnos, még mindig akadnak, a kik kétkednek ebben. Ezeket szeretném meggyőzni.

A művészi fotografiának három főkélléke van: a tárgy helyes megválasztása, annak művészi fölfogása és megfelelő kivitele. A művész fotográfus tehát, a mikor a tárgyat megválasztja, tanulmányozza a világitást, ellesi a karakterisztikus mozdulatokat és arczkifejezést, szóval elkészíti a tervet, a vázlatot.

És csak ezután fog a fölvétel elkészítéséhez. A fölvételnél irányadó a lényeges, a jellemző kiemelése, a mellékes részleteknek tompítása s a zavaró, bántó részletek elhagyása. A tájképnél tehát igyekszik az előteret a háttérrel összhangba hozni, a portrénél a jellemző arczvonásokat kiemeli, a mit azzal ér el, hogy megfelelő világitásba helyezi a modellt.

A portréfotografálásnál az amatőr főleg az által van előnyben a szakfényképész fölött, hogy jobban ismervén modelljét, hívebben adhatja vissza a lelkületet, a mi a portrének művészi értéket ad.

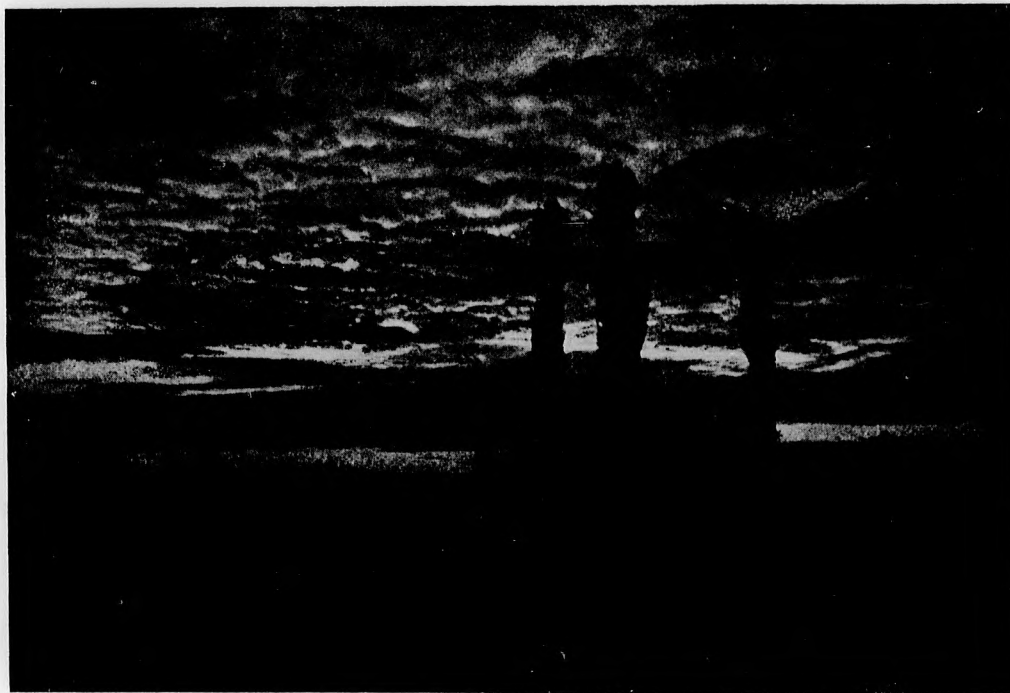
A kivitelhez tartozik a negatív előhívása és a negatívlemez átvitele papirosra. A negatívlemez előhívásánál ismét széles tere van az egyéni fölfogás érvényesítésének, mert ekkor adható meg a képnek a lágy, vagy kemény karaktere. A pozitív eljárásnak különféle fajtái, úgymint chlorözüst, brómezüst, platina, carbon, pigment és gumminyomás megválasztása pedig a kivitelben az egyéni izlésnek biztosítanak tág teret. Ha még ehhez hozzátesszük, hogy a színezett brómezüst, pigment és gumminyomatokkal a legkülönbélebb tónusok érhetők el, sőt a többszínű (polychrom) gumminyomással a természetes színek visszaadhatók, akkor nem vehető túlzásnak az az állítás, hogy a fotografálás igenis művészet. Hogy pedig a legtöbb fotográfia csak egyszínű, az nem lehet ellenérv, mert hány nagy festő képei készültek egy színben. A fő a szépnek, a hangulatosnak, a formáknak és a léleknek hű visszaadása és ez sikerülhet a fotográfusnak is, ha művészlélek van benne.

A ki mégis tagadja, hogy a fotografálásban is van művészet, azt emlékeztetem arra, hogy a párisi Salon tárlatával kapcsolatosan rendezte a «Salon de photographies»-t, a művészi fotográfia tárlatát és hogy a bécsi Secessionsausstellung-ban külön terem jutott a gumminyomatoknak.

Holdvilághatású képek.

Egy kis ügyeskedéssel és izléssel igen könnyen állíthatunk elő holdvilághatású képeket. Félreértések kikerülése végett már most kiemeljük, hogy nem azokra a bizonyos művésztelen, együgyű, zöldre színezett s holdberetusált velenzei látképekre gondolunk. Ezek általános művészi, de főként művész-fényképezési szempontból említést sem érdemelnek. De hát holdfény mellett lehet-e felvételeket készíteni s vajjon sikerül-e belevinnünk ezekbe a holdvilágos est hangulatát? — kérdi számos olvasónk. Hát bizony lehet a holdvilágnál is fényképezni, de csak mozdulatlan tárgyakat. A hold fénye a nap fényéhez képest elenyészően csekély lévén, természetes, hogy a felette fényerős lencsén kívül még szerfelett érzékeny lemezekre és — igen-igen hosszú, órákig tartó megvilágításra van szükségünk. Más a hangulat kérdése. A nyert kép a gyenge nappali világítás hatását kelti a szemlélőben s rendszerint lapos. Nos hát azoknak, a kik még nem tudnák, eláruljuk a titkot. A legszebb holdfényhatások napfényellenes (contre jour) pillanatfelvételekkel érhetők el. A napnak a felvétel alatt természetesen vagy felhők mögött kell rejtőznie, vagy pedig valamely földi tárgynak, mint pl. a hajó vitorlájának kell a gép szeme, a lencse elől eltakarnia. Ellenkező esetben a lemezen teljes fényfátyol, vagy napgyűrű keletkezik. Ha tehát a jelzett módon járunk el, az ekként nyert világítás mellett erős ellentéteket nyerünk fény és árnyék, illetőleg világosság és sötétség között. A beállítás akként történik, hogy a nap s annak visszfénye a vizen s a homályos üvegen vagy keresőn látható legyen. Ekkor a legkisebb nyílású diafragma alkalmazása mellett lehetőleg röviden és pillanatzárral (körülbelül $\frac{1}{4}$ másodpercig) világítunk (exponálunk). Az ilyfajta felvételeknél ajánlatos a fényudvarmentes lemezek használata, hogy a túlságos solarizációt az égbolt legvilágosabb részeiben kikerüljük. Az előhívásnak használt vagy

erősen hígított hívóban és mindenkifelett óvatosan kell történnie. Először pusztán a nap és visszfénye a vízben tűnik elő. Csak némi kis idő múltán tűnnek elő a felhők és a többi vízfelület. Mikor a felületen már az összes részletek kijöttek s a nap s annak tükröződése a vízben átlátszatban teljesen feketének látszik, abbahagyjuk a hívást, még mielőtt a félárnyékok átlátszatban erőteljesebbek lesznek. A lemezt szándékosan akként kell előhívni, hogy olyannak lássék, mintha kevésbé világított (alexponált) volna. A lemeztől aztán mélységesen sötét másolatokat készítünk. Hogy ez mily pozitív eljárással történik, az már teljesen

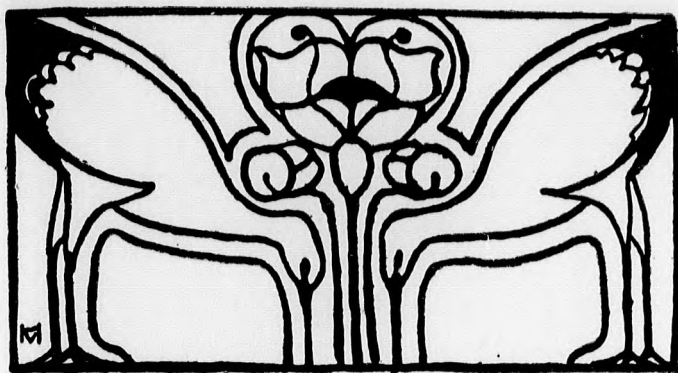

Viharos éjszaka.

Haranghy György.

mellékes. Igen jól hatnak a brómezüst másolatok. De jól hathatnak a celloidin papíron készületek is, ha a sötét másolatokat boraxos aranyszínezőben hosszabban fürösztjük. Vannak, a kik még az által is fokozni akarják az illuziót, hogy a képet állandósítás és kimosás után néhány csepp kékes vagy sárgászöld anilinfestékekkel megfestett vízben áztatják addig, míg az a kívánt szint el nem érte. Hogy ez az ily módon colorált kép nem mindig izléses, azt különösen minek is hangsúlyoznók? Más ez, mintha pigment-, gummi- vagy ozotopia-eljárásoknál a színekkel fokozni s ezzel megközelíteni igyekeznünk azt a hatást, a melyet a felvétel tárgya bennünk keltett — a természetest.

—n—r.

Az amerikai foto-szecsesszió.

A festői fényképészet növekvésével és a fotográfia ezen ágával foglalkozó fényképészeti kiállítások fellendülésével elkerülhetetlenül következett be az a forradalmi szellem, mely úgylátszik a művészet minden formájának a hű kísérője. És valóban, ha a fényképezés művészi vitái ritkák is, ez a forradalom megérdemli a legteljesebb győzelmet. Ha más irányban nem, ebben mégis leverték a művész fényképező körök a féltékeny ateliereket. És ez nem is meglepő, az amatőr-fotografusok dicsőség után szomjazó, lelkes csapatját látva. A szakfényképészek legtöbbször a művészet haladása csak mellékcél volt. Önzésükkel öntudatlanul, sokat vétettek a festői fényképezők elismerése ellen. Sokan félreértették, sokan merően ellenkeztek azokkal a követelményekkel, melyeket az új irány vezetői felállítottak, kik munkájuk által olyan helyzetet vívtak ki maguknak, hogy az amerikai kiállítások egész irányát megváltoztathatták. A nézeteltérések mindinkább elmérgesedtek, míg a közös vélemények és eszmék öntudatlanul mind összefűztek és összefűztek, azután egyes csoportokban küzdöttek tovább, míg végre egy egyetlen szövetségbe egyesültek. Ez bekövetkező, a második lépés, a foto-szecsesszió megteremtése, már csupán csak külsőség volt. Nevet adtak a már létezőnek. Így a foto-szecsesszió inkább kialakult, mint született. Kialakult, hogy legyőzze a létező szellemet, a zászlót, mely alatt ellene küzdöttek a meglévő amerikai fényképészeti szervezetet védők. De a foto-szecsesszió nem azért alakult meg, hogy bármily szervezetet is elítéljen. Csak az igazság konkrét kifejezése volt, s célja a fényképészet megmentését azon az ösvényen keresni, mely a konvenczió, hagyomány, provinciálizmus lerázásán át a szabad, festői fotográfiához vezet. Bár némelyek szerint a fényképezésben az egyéniség függetlenségét meg kell tagadni. Azonban a foto-szecsesszió, a hogy ma fennáll, senkitől sem tagadja meg az egyéni szabadságot, sőt buzgón védi a szecsesszionisták jogait.

Kezdetben csak kísérlet volt ez, melynek sikere vagy bukása a tagok munkájától volt függővé téve és a festői fotográfia haladásától. Csakis így húzható meg a párhuzam a szecsesszionisták és a velük egy és különböző véleményen levők között. És ez lényeges volt, hogy kiismerjék egymás között a barátot és ellenséget. Ma már nem kísérlet a foto-szecsesszió, hanem befejezett tény. A sikere megadta az elégtételt alakulásáért, és anélkül hogy bármily társaságnak ártott volna, daczára maroknyi voltának, elismerést biztosított magának.

Sokan, kik eleinte félreértették és félremagarázták céljukat, most már meggyőzettek irányuk helyes volta által és belátták, hogy csakis az egyesülés által érhető el a teljes eredmény. A szecsesszió tagjául fogadja mindazokat, kik törekvéseikkel rokonszenveznek. A társaság tagjául minden jó barátot szívesen látnak, azonban szűkebb körükbe csak azok juthatnak, kik fényképezési munkájuk által kiérdemelték maguknak ezt a kitüntetést. Ez pedig igazán nagy kitüntetés, mert a szigorú zsűri erősen megnehezíti az ide való bejutást.

Tizenhatsz havi fennállása óta az eredmény beszél minden helyett.

Saját kiállításán kívül, mit 1902 márcziusán rendezett New-Yorkban, a «National Arts Club»-ban, a következő kiállítások felszólítására kölcsönzött gyűjteményeket: Paris Photo Club Salon, nemzetközi kiállítás Sz.-Pétervár, nemzetközi kiállítás Wiesbaden. Valamint a következő társaságok védelme alatt alakuló kiállításokra: L'Effort (Bruxelles), Mineapolis Salon (Minnesota), Denver Salon (Colorado), Rochester Camera Club (New-York), Toronto Exhibition (Canada), Cleveland Camera Club Salon (Ohio). Hozzátehetjük még a Torinóba küldött amerikai gyűjteményt, mely megnyerte az olasz király díját és az összes connosseurök és bírálók egyhangú elismerését. Ezt a kiállítást a foto-szecsesszió igazgatósága rendezte és a király díját hivatalosan ítelték oda neki.

Körülbelül ötven ember munkája képezte a szövetséget ezekben a változó terjedelmű kollekcziókban, kiváló szerepet játszva a kiállításokon és sok figyelmet keltve magas művészi értékük és egyéniségüknél fogva.

Mindezekből látható, hogy a foto-szecsesszió rögtön megnyerte az egész világ elismerését, mi nem szokott különben ilyen könnyen sikerülni. S most már kétségtelenül meg van mindenkorra alapítva az ekszisztenciája.

Angolból fordította: B. O.

A gumminyomásról.

Kevés fényképezési eljárásról irtak már annyit és még kevesebbnél tértek el a nézetek annyira, mint a gumminyomásnál. Ennek oka kézenfekvő. A gumminyomás természete magával hozta, hogy a fényképezés terén különféle régi — hogy úgy mondjuk — elavult nézetekkel szakítani kellett. És e körülmény szolgált aztán okul a legszélsőbb fejtegetésekre.

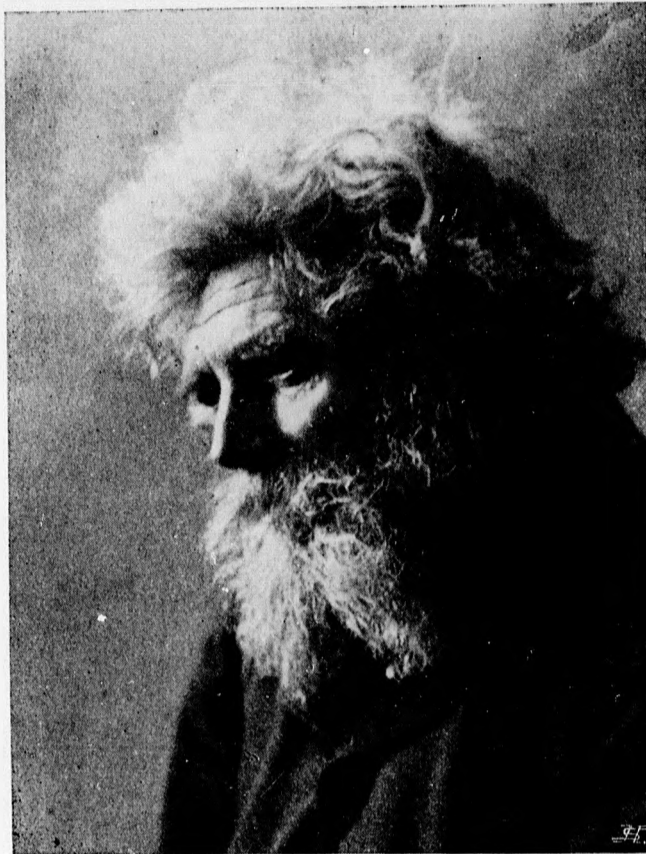
A gumminyomás mindenekelőtt közelebb vitt bennünket a rajzoló művészetekhez és éppenséggel nem utolsó indító okul szolgált arra, hogy a fényképezés új utat tört magának. Miként minden korszaknak megvannak a maga kinövéssei, úgy történt az itt is. Egyeseknek túlkapásai kedvező alkalmat szolgáltattak az ellenfélnek arra, hogy az egész irányt nevetségessé tegye. És ezek szívesen használták fel az alkalmat.

A gumminyomásnál ugyanis nem oly másolási eljárással állunk szemben, mely a negatívlemezről való egyszerű átviteli eszközül szolgál, hanem ezzel oly, egészen sajátos másolási anyaggal rendelkezünk, mely a felfogás és esztetika legkülönbözőbb felfogása mellett is bizonyos követelményekhez fűzi a sikert. Igenis oly követelményekhez, melyek ha teljesítetnek, munkásságunk mikéntjét egészen más térre terelik, mint az, melyet sokáig *az egyetlen helyesnek* tartottak.

Egy már régóta kifogásolt hibája a fényképnek, hogy mindent egyforma pontossággal ad vissza. Tehát a melléket éppen oly határozott vonalakkal rajzolja, mint a karakterisztikust (jellegzetest). Vegyünk csak valamely tájról felvett képet s láthatjuk, hogy minden falevél, minden fűszál egyformán élesen van megrajzolva. A festő aligha festené meg ezt akként, hogy minden egyes falevelet határozottan megrajzol. Sőt ellenkezőleg. Az összbenyomás az, minek visszaadására törekszik. A megörökítendő tájban a jellegzetesnek kifejezése, a mit első sorban nagy foltokkal és azokban csupán a leglényegesebb részletek kiemelésével ér el. Az arczképnél hasonló az eset, itt is minden mellékes vonás alárendelendő, eltompítandó, hogy a jellegzőknek kiemelése által az összhatást fokozzuk.

Ha a fényképezést a festéssel összehasonlítjuk, legott akadályokra bukkanunk. A lencse mindent kínos és fájó élességgel rajzol s a lemezre adja vissza, sokkal élesebben, mintsem azt szemünk látja. A különféle másolópapírok pedig kizárólag azt viszik át a lemezről, a mi azon van, sem többet, sem pedig kevesebbet.

Ezt a hiányosságot pótolja a gumminyomás,

Tanulmányfej.

Kohlman Artúr dr.

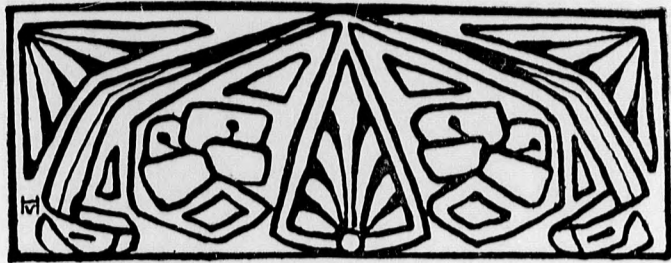
És ha annak lényegét helyesen fogjuk fel, arra a meggyőződésre jutunk, hogy óriási előnyöket nyújt. A gumminyomás lehetővé teszi nekünk azt, hogy egyszerű, közönséges lenyomatok helyett *képeket* alkothassunk.

Ezen eljárás már módot nyújt arra, hogy a pozitívlemez (diapositiv) keletkezésénél az egyéni behatás érvényesülhessen. Előnye továbbá, hogy a mellékes részleteket nem rajzolja oly pontossággal, mint egyéb másolópapírosok. Ezek helyett azonban bőven kárpótol azzal, hogy lehetővé teszi a lefokozott fényhatásoknak foltokban való visszaadását.

A felvett képnek foltokban, részletcsökkenéssel való visszaadása — miként ezt a gumminyomás első fellépésekor magával hozta, — mindenesetre azon nagy hibában szenvedett, hogy a szín, illetve fényeskála igen csekély volt. Vagy csupán üres fényeket és mély árnyékokat adott, vagy pedig a középtonusok korlátai közé szorult.

E bajokon oly módon iparkodtak segíteni, hogy a különféle grafikai eljárásokhoz hasonlóan több egybevágó nyomatot nyomtak egymás tetejébe, vagyis a már kész első nyomatra ismét reámásolták ugyanazon negatívot. Ezen eljárást tudvalevőleg a bécsi nagy trio *Watzek*, *Henneberg* és *Kühn* alkalmazták és próbálták ki nagy ügyességgel. A többszörös preparálás és másolás eredménye lett: a megkívánt erő és színértékek.

(Folytatjuk.)

Fényképezési eljárások.

Fényudvarmentes lemezeket Prunier akként állít elő, hogy a bromezüstlemeznek üveglapját aszfaltlakkal bevonja. Helain ezen aszfaltlakk helyett a következő összeállítású réteggel ajánlja a lemezek bevonását: kevés víz, korom, dextrin és chlorammonium. Hátránya, hogy nehezen szárad és az előhívás előtt nehezen távolítható el. Az előhívót nagy mértékben tisztátalanítván, előhívópocsékolást idéz elő. Jobb szolgálatot tesz akkor már az oly aszfaltoldat, melyet benzinnel hozzáadásával készítettünk. Hogy a réteg fel ne törjön, egy kevés terpentinolajat öntünk bele. A keverék arányai a következők: aszfalt poralakban) 20 gr., benzinnel 60 kcm., terpentinolaj 10 kcm. A három alkatrész jól elzárta palackba öntendő; alapos felrázás által teljes oldódás illetve elkeveredés áll be. Ezzel leöntjük a lemez üveghátát, csak úgy, mint az még a collodiumos eljárás idején megtörtént és legalább $\frac{1}{2}$ óráig száradni hagyjuk. A lemez előhívása és rögzítése alatt e réteg az üvegen tapad, s csak a kimosás és száradás után késsel kaparjuk le, a maradék pedig benzinnel mártott kis darabka gyapottal eltávolítható.

Oldat kék színű diapositívokhoz. Vízrészletek, holdvilágos, éjszeri képek, felhőről és romokról készült diapositívok feketés színű képei kék színre változtathatók át a következő oldattal. A hosszú ideig, tehát jó alaposan kifixált és kimosott diapositívok a következő oldatba jönnek:

- A) Víz... 625 ccm.
Vörös vérlúgsó... 10 gr.
- B) Víz... 625 ccm.
Vaschlorid... 10 gr.
Oxalsavas ammoniak... 2.5 gr.

A) oldat egyenlő arányban keverendő B) oldattal. A kép a fürdőben sokáig hagyva, kék fátyolt kap, egyidejűleg meg is erősödik, minél fogva a diapositívok gyengébbre hivatandók elő. A képeket legfeljebb egy óráig szabad csak mosni. Hosszas mosásnál a kék szín kékeszöld, majd szürkés-kék és szürke lesz, végre ismét megkapja eredeti feketés színét. A szép kék szín csak a lakkozás után tűnik elő. A nem jól kifixált s rosszul kimosott diapositívok a fenti fürdőben gyakran barna foltokat kapnak. Ez elkerülhető, ha Hanneke szerint a diapositívokat az előáztatás után öt percre 2%-os oxalsavfürdőbe teszszük s rövid leöblítés után a kék fürdőbe.

Metol-diapositív-előhívó. A metol a chlorbrom diapositív-lemezeket alkalikus anyag hozzáadása nélkül is előhívja. Igen ajánlható a következő előhívó s előhívási mód: 500 gr. vízben föloldunk 5 gr. metolt és 50 gr. jegecset natriumsulfátot adunk hozzá. Az előhívás meglehetősen lassan megy végbe s ez okból annak menetét nemcsak hogy eléggé tudjuk ellenőrizni, hanem ép e lassu folyamat miatt ideje van a színezüst csapadéknak kellő sűrűséget nyerni. Minthogy a kereskedelemben kapható natriumsulfit többnyire gyengén alkalikus hatású, ez ép elég a

metol előhívó erejét fölgerjeszteni s az ez összetételű előhívóban úgy a negatívok, mint a diapositívok összehasonlíthatatlanul szebbek lesznek, kifogástalanul tiszták, átlátszók maradnak s igen szép színűek. Ha az előhívást kissé siettetni óhajtjuk, úgy mindig tehetünk bele néhány csepp 1:10-hez arányú hamuzsír-oldatot, miáltal az előhívás ideje tetemesen megrövidíttetik.

Edinol - diapositív - előhívó. Diapositívok előhívására az edinol igen alkalmas, mert ez az árnyékokat nem teszi annyira átláthatatlanná, mint más előhívó, mint például a hydrochinon. Az edinollal előhívott diapositív árnyékrészei átlátszók, a képnek a collodium-negatívhoz hasonló jellege van s színe kellemes barna, ami igen jól hat a vetítő ernyőn. Az előhívó a következő összetétellel bír és pedig:

Víz	480	ccm.
Acetonsulfid	2	gr.
Edinol	3	«
Brómkáli	5.5	«
« ammonium	0.5	«
Szóda (jegecset)	48	«

Uj fényérzékeny szárazlemezek. A fényképezésnél a jó fényérzékeny lemez egyik előfeltétele a sikerült képnek s így örömmel kell fogadnunk azon angolországi hírt, mely egy valóban kiváló minőségű, nagy érzékenységgel és kifogástalan öntésű új lemezzel szól. Ez a «Gem»-lemez, melyet a londoni Gem Dry Plate Co. Ltd. hoz forgalomba most már Magyarországon is. Angliában e lemezekről a mértékadó szakkörök a legnagyobb elismeréssel nyilatkoznak. Ép oly kiválóak — mint a lemezek — a «Gem» társaság gyártotta papírok is, melyek — a látott felvételek és másolatok után ítélve — valóban meglepő eredményről tesznek tanúságot. Így főleg jellemzi a Gem másoló papírokat a részletek gazdagsága, az átmenetek lágyasága és főként a meleg tónussal párosuló rendkívüli mélység. Nem túlozunk, ha azt állítjuk, hogy szebb eredményeket még nem igen láttunk. Ez alapon megjósolhatni véljük, hogy e kitűnő lemezek és papírok nálunk is úgy az amatőrök, mint a szakfényképészek körében mihamarabb közkedveltségnek fognak örvendeni, csak úgy, mint Angliában, Észak-Amerikában és a brit gyarmatokban.

Oktober hó vége felé jelenik meg kiadásomban s kerül szétküldés alá:

□ Dr. Meczner Sándor: □

A műkedvelő fényképezés kézikönyve különös tekintettel a kezdőkre.

Számos a szöveg közé nyomott ábrával s négy külön képmelléklettel.

Az izlésesen kiállított munka ára 3 K 20 fillér, melynek előzetes utalványozása esetén a könyvet bérmentve küldi meg bármely hazai könyvkereskedés, vagy:

TRÓCSÁNYI BERTALAN
könyvkiadóhivatala □ Sáropatakon.

Por a fényképező-gép belsejében. Felette nehéz dolog a gép, a kazetták és a lencse belsejébe hatolt porszemek teljes eltávolítása. A következő módszer, — mely az ily alapos megtisztítást célozza, — nemcsak eredeti, hanem czélszerűnek is látszik. Dörzsöljünk tehát egy pecsétviasz-rudat addig, míg az villanyossá válik és húzzuk azt a kamara belsejében ide-oda a falaktól néhány milliméternyi távolságban. Csodálattal tapasztaljuk majd, hogy a porszemek mekkora tömege kerül a vonzás révén a pecsétviaszra. Ha ez eljárást, a rúdat le-le törölve, ismételjük, a tisztítást alaposabban eszközöltük, mint bármely más és sokkal fáradságosabb eljárással.

Fényképezési lencsék (objectivek) fényereje.

A Bordeauxban megjelenő «La France»-ból következő kis közleményt vesszük át, mely ugyan nem mond semmi újat, de egyszerű értelmességével nem egy, bár ki nem ejtett kérdésre adja meg a feleletet. A fényképező gép legfontosabb alkotórésze tudvalevőleg a lencse, ennél pedig a gyújtótávolság, melyet egyetlen egy amatőrnek, vagy szakfényképésznek sem szabad figyelmen kívül hagynia. Gyújtótávolságnak hívják azt a távolságot, mely a diafragma és a homályos üveg között van akkor, midőn egy a végtelenben fekvő, vagy — ami ezzel egyértelmű — valamely igen távol fekvő tárgyra állítunk be. Általánosságban annál fényerősebb valamely objectivek, minél rövidebb, ami a következő példából könnyen kiviláglik. Figyeljük csak meg, hogy valamely ablak által megvilágított szobában annál könnyebben olvassuk el az írást, minél közelebb megyünk az ablakhoz, más szóval minél kisebb a távolság. A lencse megfelel a jelen esetben az ablaknak, a fényképező gép a szobának s a fényérzékeny lemez a könyvnek, melyből olvasunk. Ha megmaradunk e példánál, úgy arra kell jutnunk, hogy ugyanolyan távolság mellett akként is fokozhatjuk a fény erősségét, hogy az ablakot megnagyítjuk. Ebből kitűnik, hogy két egyenlő gyújtótávolságú lencsének fényereje közötti arány átmérőjük nagyságától függ. Ha tehát azt mondjuk, hogy valamely lencse fényereje $F:6$, egy másiké $F:8$, akkor ez annyit jelent, hogy átmérője a gyújtótávolságnak $\frac{1}{6}$, illetőleg $\frac{1}{8}$ -a a gyújtótávolságnak. Tegyük fel, hogy a gyújtótávolság mindkettőnél 24 cm. és a keresztmetszetek a fentiek, akkor a jelen esetben a következő eredmény állana elő: $24:6 = 4$, $24:8 = 3$. Más szóval az $F:6$ -os lencse fényerősebb, mint az $F:8$ -as. Hogy ki tudjuk számítani, miként ezen fényerősség a valóságban mennyit is tesz ki, a keresztmetszetet négyzetre kell emelnünk, a mi az első esetben $4 \times 4 = 16$ -ot, a második esetben $3 \times 3 = 9$ -et eredményez. Világosan kitűnik tehát ebből, hogy egy 4 cm. átmérőjű lencse ugyanakkora fókusz mellett csaknem kétszer oly fényerős, mint a 3 cm. átmérőjű. E számításon alapulnak még a diafragma (Blende) számok és a négyzetes arányban emelkedő megvilágítási idő (expositio) is. Hiszen a diafragma nem egyéb, mint az átmérő megrövidítésének önkényes eszköze, melylyel a fölösleges fényt kizárjuk a célból, hogy a csupán a lencse középső részén keresztül hatoló sugarakat annál jobban értékesítsük.

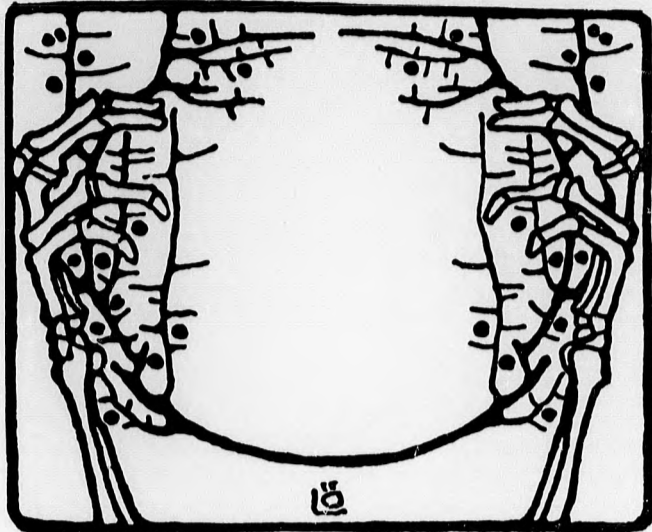

Hazai krónika.

A budapesti Photo-Club első szerda esti összejövetele az őszi időszakban e hó 5-én folyt le az újjáalakított egyesületi helyiségekben. Ez alkalomból a tagok tekintélyes számban jelentek meg. Az érdeklődés, munkakedv, erő és egészség fokozottabb mértékben volt tapasztalható a három havi elnapolás után. Az általános érdeklődés és élénk eszmecsere, sőt vita egyik tárgya «Az Amatőr» volt, a mely az általános sablontól eltérően, sok pro és kontra véleménynyilvánításra szolgáltatott okot, sőt még inkább — alkalmat.

A nagyváradai «Műkedvelő Fényképezők Köre» rendezte kiállítás iránt állandóan nagy az érdeklődés. Az amatőrök s szakfényképezőkön kívül a nagyközönség s főleg annak katonai elemei látogatják sűrűn a kiállítást. De szívesen keresik fel termeit a város szépei is, annál is inkább, mert egyikük-másikuknak képe látható a tárlaton. A képek csaknem egytől-egyig sikerült alkotások. Azon néhány különösen szép képről melyet mint az amatőrművészet remekét csodálni jár a város, legközelebb számolunk be.

A «Budai Camera-kör», a mely most a Döbrentei-utczai «Várkert-vendéglő»-ben van, f. é. november 1-én saját helyiségébe költözik. Attila-utca 9. szám alatt lesz a kör új otthona, igazi «otthon», mert a tagok részére jól felszerelt laboratórium fog rendelkezésre állani, a mi a kör munkaképességét csak fokozni s a tagok számát szaporítani fogja. Addig is, míg a tagok régi vágya tényleg megvalósul, a régi helyen minden kedden van összejövetel, a melyen most főleg a laboratórium berendezése a megbeszélések tárgya.

Külföldi krónika.

Az első amerikai művészi fényképtárlat New-Yorkban. Csaknem hihetetlennek látszik, hogy Amerikában ez ideig még nem rendeztek önálló kiállítást művészi fényképekből. Amerikában, mely a legnagyobb művész amatőr-fényképezők hazája! Amerikában, holott nincs európai kiállítás, melyen amerikai képekkel ne találkozoznánk és nincs díjkiosztás, melyről az amerikaiak üres kézzel hajóznának vissza hazájukba. Különös, sajátos, eredeti és mindenekfelett genialis fel fogás, beállítás és világításról tesznek tanúságot képeik. Arcsképeik, tanulmányaik páratlanok a maguk nemében. Ez az első newyorki kiállítás a «The Metropolitan Camera Club of New-York» és a «The Salon, Club of America» rendezése és védnöksége alatt áll. A kiállítás védnökei Hon. John Hay az Egyesült-Államok államtitkára és külügyminisztere, továbbá Thomas C. Platt és Channcey M. Depew szenátorok, Hon. B. B. Odell, New-York kormányzója és Hon. Geo B. Mc. Clellan, New-York polgármestere. A rendező- és bíráló-bizottság névsorában csaknem az összes amerikai billiomos nábobok, így: a Morganok, Vanderbiltek, Evans, Clark, Potter, David, Banks nevekre bukkanunk. A kiállítás 1904. évi december 5-től ugyanez évi december 17-ig tart. A kiállítási feltételekről lapunk jövő számában számolunk be olvasóinknak.

The Practical Photographer címmel Londonban ismét új, főleg művészi irányú fényképezési lap indult meg Hodder és Stoughton cég kiadásában. Szerkesztője Rev. F. C. Lambert. Egyes szám ára 1 £.

Nemzetközi kiállítás Bécsben. A bécsi Kamera-Club 1905. évi február hó 15-től, 1905. évi márczius hó 15-ig a Miethke-féle tárlati helyiségekben nemzetközi kiállítást rendez. A kiállítást rendező bizottságban az osztrák művész-fényképezők legjobbainak nevei szerepelnek. És pedig a Kamera-Club választmánya részéről: Schoeller Fülöp lovag elnök, Hoffmann Lajos dr. és Loehr Ágoston lovag alelnökök és Henneberg Hugó dr. (Bécs), Kühn Henrik (Innsbruck), Matthies Masuren F. (Halle a. S.) és Spitzer F. V. (Bécs). E bizottság a kiállítási tervezetet akként állapította meg, hogy csupán

a művészi (festői) fényképezés körébe sorozható *kiváló munkák* állíthatók ki, illetve fogadtatnak el.

A «The Amateur Photographer» — melyet Londonban Albion legnagyobb művészfényképezője szerkeszt, — utolsó számában a következő hirdetést olvassuk: «Október 4-én és azontúl a The Amateur Photographer teljesen nyilvánossá lesz és kapható minden hirdapélárú-sítónál, valamint minden vasútállomáson már kedden, az eddigi szerda helyett.» Bennünket e hirdetés tartalma egyáltalán nem lep meg hiszen Spanyolországban már évek óta árúlják az utcákon, s a pályaudvarokon a fényképezési lapokat, a hol azoknak nagy a keletje.

Az «**Österreichischer Photographenverein**» kiállítása f. é. október hó 15-én, azaz ma nyílik meg Bécsben és f. é. november hó 15-ig marad nyitva. A kiállításon kizárólag a fenti egyesület tagjai vehetnek részt.

A bécsi Photo-Club kiállítása. A bécsi amatőrök megint nagyszabású nemzetközi kiállításra készülődnek. A kiállítást a leghíresebb amatőrök közreműködésével a bécsi Photo-Club rendezi. A tárlat 1905 február hóban nyílik meg, de a meghívókat már szétküldték, hogy az amatőröknek elég idejük legyen a képek elkészítéséhez. Mint értesülünk, a budapesti Photo-Club számos tagja részt vesz a tárlaton.

Szerkesztői üzenetek.

E rovatban a szerkesztőség készséggel ad szakszerű felvilágosítást minden hozzá intézett, a fényképezésre vonatkozó kérdésben.

Kérjük lapunk barátait, hogy «Az Amatőr»-re előfizetőket gyűjtsenek s az előfizetési íveket lapunk kiadóhivatala címére: Budapest, V., Honvéd-u. 10. sz., visszaküldeni szíveskedjenek.

B-t D-ő, Sch. J-f, J-s A-r s mások Budapest, P. K—ch J—u Székelykeresztur. Köszönjük megleghangú üdvözlésüket s ez úton is viszonzozzuk azokat.

L. J. Békés-Csaba. Gyűjtőívvel szívesen szolgálunk s öt előfizető után készséggel adunk tiszteletpéldányt. Levél ment.

H. B. Nagyvárad. Persze, hogy kiadunk mindenkitől képet, csak jó és művészi legyen. Tessék felvételeit bátran beküldeni.

Budai Camera-Club. Nagyon hálásak leszünk, ha az Amatőrnek propagandát csinálni méltóztatnak. Bajtársi üdvözllet.

B. J. Budapest. A képek gyönyörűek. Mind sorra kerül. De nem kaphatunk cikket is hozzájuk, olyasfélét, mint a minőt Tóth Béla írt mai számunkba? Nagyon érdekes lenne.

P. E. Budapest. Meleg üdvözlletét hálásan köszönjük. Mi is reméljük, hogy idővel egyetlen amatőr sem lesz e hazában, a ki külföldi lapokat járát, ellenben a magyar amatőr-irodalmat leszólja és teljesen negligálja. Jól esik hallanunk annak elismerését, hogy lapunk felette magas művészi színvonalon áll. A kifogásolt dolgokon már e számban is enyhítettünk.

G. J. Budapest. Hogy lapunk az Ön tetszését is megnyerte, annak felettemód örülünk. A sok megleghangú üdvözlő levél, az azokból kitűnő lelkesedés a támogatás kilátásba helyezése, új erőt, új lelkesedést volnának képesek belénk önteni, ha azt — netán elvesztettük volna is már. Hát hogyne örülnénk akkor neki, mikor eszményünk: az összes magyar amatőröket a művészi fényképezés közös zászlaja alá gyűjteni és pedig lapunk s a tömörülés útján, a megvalósulás útján van. A beküldött képeket sajnálatunkra nem közölhetjük, mivel néhány hó múlva — lapunkkal haladva — Ön röstelné legjobban azokat. Annál inkább ajánljuk a pusztai élet s általában az egyszerű igénytelen témák gyakran meglepően hatásos festőiségét.

S. A. Veszprém. 1. Bármily könyvkereskedés útján rendel meg a lapot, az előfizetők jogaiban, illetve előnyeiben részesül. 2. A közlés céljából beküldendő képek fényes (de nem tükörfényű) vagy fénytelen celloidin vagy bromezüst, pigment papíron söt gumminyomással is készülhetnek. A fő, hogy a másolatok jók, fehérekben, részletekben dúsak, de azért mégse kemények legyenek.

IRODALOM.

Besseney I. Fényképek előállítása	1.20
Gothard I. A fotográfia gyakorlata és alkalmazása	2.40
Konkoly M. Bevezetés a fotográfózába. Utmutatásul kezdő műkedvelőknek	1.20
Moller M. A fotografálás elemei	4.—
Sajóhelyi B. Fotografálás	—60
Schmidt F. A gyakorlati fotográfózási kézikönyve. Kötve Allilm M. Die Grundlinien der Amateur-Photographie. Ein kleines Handbuch für Anfänger und Geübte	6.—
— — Die Photographie	3.—
— — Die Photographie	1.80
Anschütz O. Die Photographie im Hause. Lehrbuch für Amateure. I. Das Porträt.	3.60
— — II. Moment-, Landschaft- und andere Aufnahmen	3.60
Bühler C. Kleines Lehrbuch der Photographie. Zur Selbstbelehrung	1.20
Burton W. K. ABC der modernen Photographie	1.80
Dawid L. Ratgeber für Anfänger im Photographiren	1.80
— — Die Moment-Photographie	9.60
Eder J. M. Ausführliches Handbuch der Photographie. I. Thl. 1 Hälfte. (A II—IV. kötet is megjelent.)	14.40
Günzel G. Die Amateurphotographie	1.20
Hanneke P. Die Herstellung von Diapositionen zu Projektionszwecken	3.—
Hauberriszer G. Wie erlangt man brillante Negative und schöne Abdrücke. 13. Aufl.	1.50
Halm E. Photographie bei künstlichem Licht	3.—
Jahrbuch für Photographie und Reproductions, technisch f. 1904. Herausg. J. M. Eder	9.60
L'Année photographique 1904	3.60
Annuaire Général et International de la Photographie 1904. Kötve	6.—
The American Annual of Photography 1904	6.—
König E. Die Farben-Photographie	3.—
Liesegang's Photographischer Almanach. 1900., 1901. évf. Évfolyamonkint	1.20
Liesegang F. P. Die Fernphotographie	3.60
Loescher. Leitfaden der Landschafts-Photographie	4.32
Miethe A. Lehrbuch der praktischen Photographie. 2. kiadás.	12.—
Pizzighelli G. Anleitung zur Photographie für Anfänger. 11. kiadás.	4.80
— — Handbuch der Photographie für Amateure und Touristen. 3 kötet, Kötetenkint	11.04
Schmidt F. Photographisches Fehlerbuch. I. Thl. 2. kiadás	3.60
— — Photographisches Vademecum für Anfänger	1.80
Schnauss H. Die Blitzlicht-Photographie. 3. kiadás	4.20
— — Photographischer Zeitvertreib. 7. kiadás	4.80
Schnauss J. Leitfaden der Photographie	3.—
Vogel E. Taschenbuch der praktischen Photographie. 11. kiadás.	3.—
Vogel H. W. Handbuch der Photographie. 4 kötet	54.—
— — Photographie	3.—

Folyóiratok.

«Az Amatőr»	1/4 évre	3.50
Amateur-Photograph. Monatsblatt	1/4 évre	1.50
Mitteilungen, photographische. 24 füzet évenként, 1/4 évre	1/4 évre	3.60
Photographen-Zeitung, allgemeine v. Miethe, 52 szám évenként	1/4 évre	3.—
Ratgeber für Amateurphotographen. 24 szám évenként, 1/4 évre	1/4 évre	—96
Wochenblatt, photographische von Gaedicke. 52 szám évenként	1/4 évre	3.—
Bulletin de la Société française de photographie. 24 szám évenként	1/4 évre	21.84
Amateur Photographer. 52 szám évenként, egész évre	1/4 évre	15.24
British Journal of Photography. 52 szám évenként, egész évre	1/4 évre	14.40
Photography. 52 szám évenként	1/4 évre	9.60

E művek és folyóiratok állandóan raktáron vannak, vagy megrendelhetők

TOLDI LAJOS könyvkereskedésében
Budapest, II. ker., Fő-utca 2. sz.

Adás — Vétel — Csere

E rovatban a szerkesztőség készséggel közli előfizetőinek fényképezőgépek és felszerelések vételére, eladására, vagy felvételek becserélésére vonatkozó ajánlatait, értesítéseit, illetve egymás között folytatott levelezéseit.

Fényképező-gépekkel üzött uzsora. Rövidebb-hosszabb idő óta ugyancsak burjánzik az uzsorának az a faja, mely többé-kevésbé használt fényképező-gépeket venni, eladni, vagy becserélni szándékozni akarók (főleg amatőrök) közül szedi áldozatait. Lelkiismeretbeli kötelességünknek tartjuk ezen új és fölötté jövedelmező, de az amatőröket teljesen kizsákmányoló iparágat üzőknek makinációiról lerántani a leplet. De hát beszéljenek helyettünk a tények és főként a számok.

I. X. beviszi alig néhány hét előtt vásárolt gépét az ily csereügyletekkel foglalkozó üzletbe, hogy számítása szerint azon csekély veszteséggel túladjon. Számítása azonban csakhamar vérmesnek bizonyul. A kapzsi kereskedő a gép bolti árának legfeljebb 20—30%-át adja csak meg. S a szegény amatőr, kinek ismeretsege nincs, mit tegyen? Kénytelen gépén 70—80% veszteséggel túladni.

II. Bejön B., meg akarja venni a kirakatba kitett s «alkalmi vétel»-nek jelzett gépet. Persze ez ugyanaz, melyet X. csak az imént adott el 70—80% veszteséggel. Vajjon mi az ára? Ha B. némi szakértelmet árul el, akkor még hozzájuthat a géphez a bolti ár 70—90%-áért. De ha laikusnak mutatkozik, megfizettetik vele a teljes bolti árat, sőt annál esetleg magasabbat is.

III. De a legeklatásabb példa az, mikor C. amatőr — mert mi tagadás, a szakfényképészek, legalább nagy általánosságban, már járatosabbak az ilyenekben — gépét egy jobbnak gondolt más, esetleg ugyanoly, esetleg drágább vagy még olcsóbb gépre óhajtja becserélni. Mi történik ilyenkor? Az élelmes kereskedő a becserélni szándékoló gépet megveszi, vagy beszámítja a bolti ár 20—30%-áért. A kiválasztott gépért ellenben 80—90%-ot, esetleg a teljes bolti árat vagy még annál is magasabbat számít. Persze ráfizetés nélkül nincs üzlet. Még akkor sem, ha nagyobb értékű gépünket kisebb bolti árú géppel óhajtjuk becserélni.

Ha tehát előveszünk egy darabka papirost s egy írószerszámot és mielőtt ily cserébe belemennénk, az előálló különbözeteket kiszámítjuk, az üzlet irreális és kizsákmányoló természetéről könnyen és gyorsan meggyőződhetünk. A mi számításunk szerint e különbözet 100—140% között mozog. Tessék utána számolni!

Azt hisszük tehát, hogy közérdeket szolgálunk akkor, mikor ezen anomaliákra rávilágítunk. Hasonló kizsákmányolásoktól való megóvás céljából megnyitjuk ezennel *adás-vétel-csere* rovatunkat és pedig előfizetőink részére díjtalanul, mások részére igen csekély díj ellenében. Reméljük hogy ezzel el is vágtuk és pedig egyszer s mindenkorra hasonló makinációknak útját.

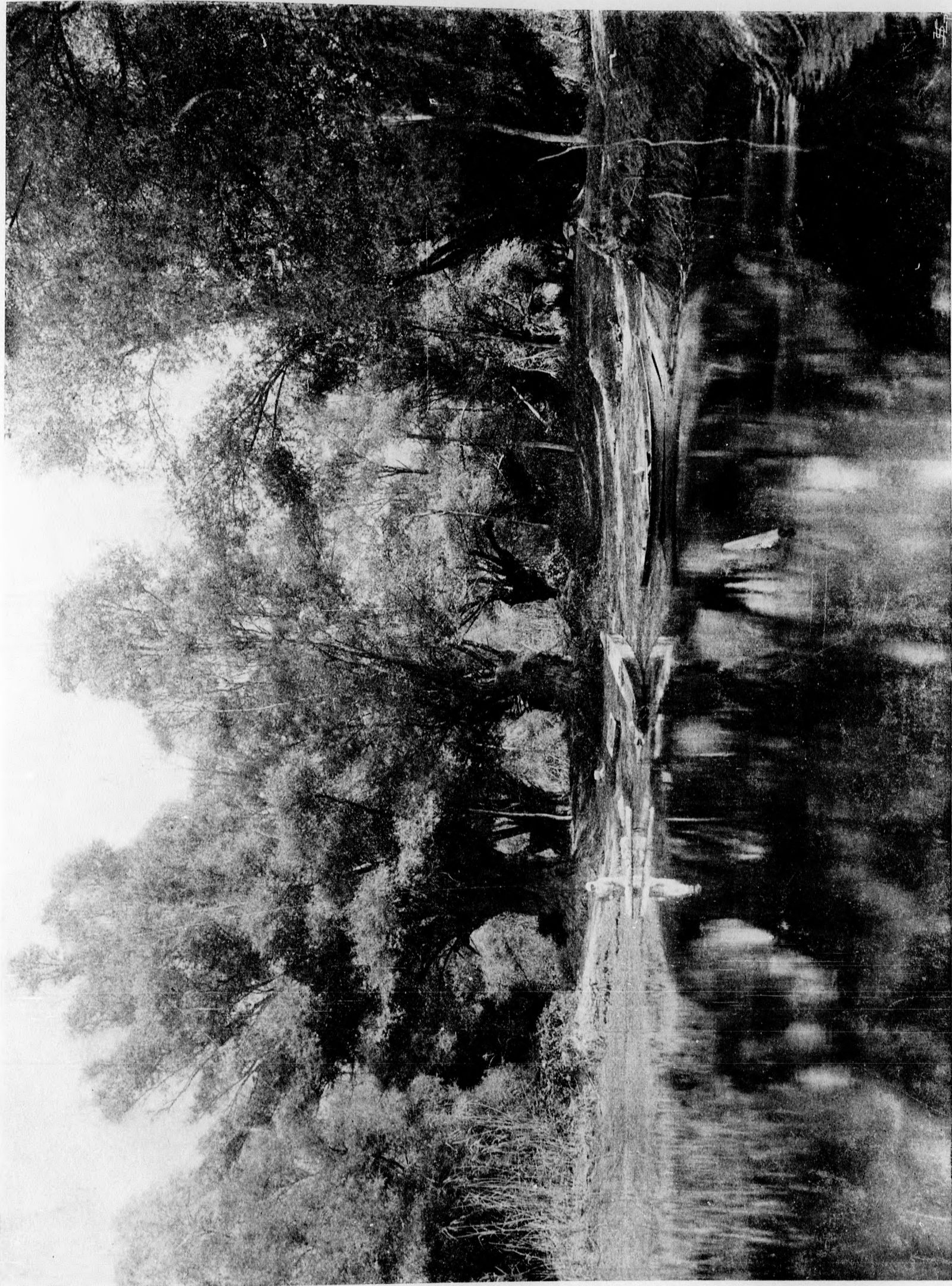
Olcsón eladó Bausch aplanattal, Bausch és Lomb-féle zárral ellátott 9×12 Krügener Klapp-Teddy. Megtekinthető, csütörtök és vasárnap kivételével, naponta 1-től 4-ig VIII. ker. Üllői-út 22., III. em., 55. ajtó.

Szerkesztő: Kohlman Artúr dr.
Kiadja: A szerkesztőség.

Szerkesztőség: Budapest, VI., Király-u. 89.
Kiadóhivatal: Budapest, V., Honvéd-u. 10.

347-352.
anon levő

POÉZIS.

IZABELLA KIR. HERCEGASSZONY Ó FENSÉGE.

«AZ AMATŐR» MŰMELLÉKLETE.

MINDEN JOG FENTARTÁSAVAL.